

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

**Paikalla! Hanke: valokuvaus nuoria osallistavana
menetelmänä asuinalueen kehittämisessä**

Petteri Huuskonen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko (210 op)

11 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Petteri Huuskonen	Sivumäärä 38 ja 2 liitesivua
Työn nimi Opinnäytetyö	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tiina Valkendorff	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Humanistinen Ammattikorkeakoulu ja Nuorisoasiainkeskus	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on pohtia kysymystä siitä, kuinka syventää nuorten osallisuuden kokemusta nuorille mielekkäällä tavalla. Opinnäytetyö tehtiin Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen ja Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteiseen Paikalla! hankkeeseen, jonka tarkoituksena oli tutkia ja kehittää aluetyötä Viikissä, Mellunmäessä ja Malmilla. Siinä oli teoreettisesti ja menetelmällisesti tavoitteena hakea malleja ja käytänteitä asukastoiminnan ja erityisesti nuorten osallisuuden kehittämiseen.</p> <p>Paikalla! hankkeessa olin toiminut projektikoordinaattorina Malmin alueella, jossa tavoitteeksi muodostui tuottaa uusi nuoria osallistava menetelmä ja tutkia, miten se toimii nuorten mielestä mielekkäällä tavalla osallistamisessa heidän asuinalueensa kehittämiseen.</p> <p>Työssä näkyy, miten käytännössä pilotoimme hankkeen parissa kehitettyä osallistavan valokuvauksen menetelmää malmilaisen partiolippukunnan nuorten kanssa. Partiolaisten kanssa tehtiin syksyllä 2015 niin sanottuja <i>kuvasessoita</i> joissa käytiin valokuvaamassa nuorten kanssa Malmilla nuorten mielestä turvattomia paikkoja. Paikkoja, joihin pelottaa mennä tai ei ole tervetullut olo. Vastapainoisesti sai kuvata myös paikkoja, joissa on turvallinen olo ja jossa viihtyy.</p> <p>Toimintatutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu freireläisyydestä, <i>participatory photographyn</i> eli osallistuvan valokuvauksen sekä Photovoicen käsitteistä. Itse toimintatutkimuksen aineisto on lähtöisin kehittämämme osallistavan valokuvauksen menetelmän testauskerroista keväältä 2015 sekä syksyltä 2015.</p> <p>Työ tuotti tilaajalle konkreettisen taidelähtöisen menetelmän, joka on helposti jalkautettavissa nuorisotyön kentälle ja myös sen ulkopuolelle.</p>	
Asiasanat Osallisuus, valokuvaus, osallistaminen, yhdyskuntatyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Petteri Huuskonen	Number of Pages 38 + 2
Title Paikalla! project: Photography as a method to involve young people in the development of their residential area	
Supervisor(s) Tiina Valkendorff	
Subscriber and/or Humanistinen ammattikorkeakoulu and City of Helsinki Youth Department	
<p>Abstract</p> <p>The aim of this study is to consider the question of how to deepen young peoples participation experience in a meaningful way. This thesis was part of the City of Helsinki Youth Departments and HUMAK University of Applied Sciences' common Paikalla! project. It was designed to explore and develop regional work in Viikki, Mellunmäki and Malmi. The project theoretically and methodologically aimed to apply models and practices for the development of residents' activities and, in particular young people's participation.</p> <p>In the Paikalla! project I worked as a project coordinator in Malmi area, with the objective of producing a new form of method how to involve young people and examine how it works and how meaningful the young people consider it to be in their inclusion in the development of their residential area.</p> <p>The thesis shows how we piloted the developed participatory photography method in practice with a young girlscout unit from Malmi. We worked with the girl scouts in the autumn of 2015 and did so-called <i>photosessions</i> which took place in photographing unsafe places in Malmi. They could photograph places where they were scared to go or not feeling welcomed. They also could photograph and describe places where they are feeling safe or comfortable.</p> <p>The theoretical framework consists of concepts of the Freirean pedagogy, participatory photography and Photovoice.</p> <p>The material of the action research data is based on the developed method of participatory photography which we piloted in spring and autumn of 2015</p> <p>This study produced a concrete art-based method which is easily implemented for the field of youth-work and beyond.</p>	
Keywords participation, involvement, photography, youth work	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS	6
2.1 Opinnäytetyö osana Paikalla! Hanketta	6
2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymys	7
3 LASTEN JA NUORTEN OSALLISUUS	8
3.1 Osallisuuden sumussa – määritelmien runsas kirjo	9
3.2 Nuorisotyö yhteishallinnan mahdollistajana	10
3.3 Nuorten kokemustieto ja jaetun johtamisen käsite	11
4 MENETELMÄN TEORIAPOHJAN MUOTOUTUMINEN	13
4.1 Valokuvan voima	13
4.2 Participatory photography / Osallistuva valokuvaus	14
4.3 Photovoice	15
4.4 Freireläisyys Malmin alueella	16
5 Toimintatutkimuksen kehittyminen ja toteuttaminen	18
5.1 Malmipäivän toteutus	18
5.2 Tutkimusmetodologiana etnografia	20
5.3 Menetelmän kokeilu partio lippukunnan kanssa	21
5.3.1 Menetelmäkokeilun alkumetrit	22
5.3.2 Kuvasesiot	23
5.4 Kuvasessioiden etnografian tulokset	24
6 TULOSTEN ANALYYSI	32
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	34
7.1 Onnistumiset	34
7.2 Kehittämisen tarpeet	35
LÄHTEET	37
LIITTEET	40

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena on kehittää ja pilotoida nuoria osallistavaa menetelmää oman asuinalueensa kehittämiseen ja viihtyvyyden lisäämiseen. Työntilaaajana on Helsingin kaupungin Nuorisoasiainkeskuksen sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteinen Paikalla! hanke. Tässä opinnäytetyössä käsittelen hankkeen parissa kehitettyä osallistavan valokuvauksen menetelmää ja sen avulla nuorten osallisuuden toteutumista.

Lasten ja nuorten osallisuudesta on nuorisotyön parissa puhuttu viime vuosikymmenen aikana paljon. Osallisuutta ja sen edistämistä pyritään tukemaan monella tapaa. Viime hallituskauden uusimman lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman (2012–2015) yhtenä strategisena tavoitteena on saada lapset ja nuoret kasvamaan aktiivisiksi ja yhteisvastuuta kantaviksi kansalaisiksi (OKM 2012:6). Lisäksi Suomen lainsäädäntö määrittelee lasten ja nuorten oikeudesta osallistua perustuslaissa ja kansainvälisesti YK:n lasten oikeuksien julistuksessa. Kuntalain velvoittaessa kuntia luomaan kanavia osallisuuden mahdollisuuksille kuntalaisille, nuorisolaki luo käytännön pohjan nuorten osallistumiselle (Horelli & Haikkola & Sotkasiira 2007, 220).

Opinnäytetyöni etenee esittelemällä tilaajatahoni hanketta, sen tavoitteita ja rooliani siinä. Samassa yhteydessä puretaan työni tarkoitusta ja tarvetta nuorisotyön kentällä.

Sen jälkeen käsittelen laajemmin lasten ja nuorten osallisuutta, sen määrittelymisen ulottuvuuksia ja haasteita, tavoitteellisuutta, toimintaympäristöjen tilaa, ja nuorisotyön roolia osallisuuden mahdollistajana.

Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen teoreettista viitekehystä, joka muodostuu freireläisyydestä sekä *participatory photography* ja *Photovoicen* käsitteistä. Participatory photography eli osallistuva valokuvaus pohjaa teoriaansa vahvasti Paulo Freiren ajatuksiin teoksessaan *Sorrettujen pedagogiikka* (1970), jonka keskeisimpiä teemoja ovat marginaaliryhmien voimauttaminen, kriittinen pedagogiikka ja feminismi. Freiren ajatukset ovat omiaan liitettäväksi opinnäytetyöni viitekehykseen huolimatta siitä, että hänen ajatuksena ovat kirjoitettu toisenlai-

sessä yhteiskunnassa ja eri ajassa. Photovoice on yksi participatory photographyn piiriin liitettävistä menetelmistä, jonka kehittivät Caroline Wang sekä Mary Ann Burris voimauttaakseen kiinalaisia maaseudulla asuvia naisia vaikuttamaan heitä koskeviin päätöksen tekoihin (Wang & Burris 1997). Sittemmin Photovoicea menetelmänä on käytetty ympäri maailmaa erilaisten ihmisryhmien kuten pakolaisten, kodittomien, opettajien ja pienten lasten kanssa. Omassa opinnäytetyössäni toimintatutkimuksen avulla tutkin miten valokuvaus menetelmänä luo osallisuutta lasten ja nuorten kanssa heidän oman asuinalueensa kehittämisen, viihtyvyyden sekä turvallisuuden parantamisessa.

Itse toimintatutkimuksen aineisto on lähtöisin kehittämämme osallistavan valokuvaksen menetelmän testauskerroista keväältä 2015 sekä syksyltä 2015, jotka esittelen ja analysoin opinnäytetyöni lopuksi.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS

Opinnäytetyöni on Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisen Paikalla! – Hankkeen tilaama. Paikalla! – hankkeen tavoitteena on tutkia ja kehittää aluetyötä Viikissä, Mellunmäessä sekä Malmilla, etsien erityyppisillä alueilla toimimisesta samanlaisuutta ja erilaisuutta. Lähtökohtana on valmiin asuinalueen ja toisaalta täydentyvän asuinalueen tilanne ja toiminta, josta voidaan teoreettisesti ja menetelmällisesti hakea malleja ja käytänteitä täysin uusien asuinalueiden asukastoiminnan ja erityisesti nuorten osallisuuden kehittämiseen. Hankkeessa pilotoidaan toiminnallisia menetelmiä, joilla etsitään nuorten osallisuuden ja toimijuuden vahvistamista oman asuinalueensa kehittämisessä. Työn tueksi varmistetaan tietopohja olemassa olevan tutkimustiedon lisäksi haastatteleamalla nuorisoasiainkeskuksen työntekijöitä, muita alueella toimivia sekä nuoria.

2.1 Opinnäytetyö osana Paikalla! Hanketta

Yksivuotinen hanke käynnistyi tammikuussa 2015. Saman vuoden maaliskuussa aloitin hankkeen Malmin alueen projektikoordinaattorina. Hankkeessa hyö-

dynnettiin Humanistisen ammattikorkeakoulun ensimmäisen, toisen ja kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijoita, joiden koordinointi myöhemmin hyödynnettävän tietopohjan tuottamiseksi oli vastuullani.

Keväällä 2015 toisen vuoden opiskelijat työskentelivät pareittain, joista yksi suoritti 118 opiskelijan surveylomake -tutkimuksen Stadin ammattiopistossa kartoittaaksemme nuorten näkemyksiä Malmin asuinalueesta, toinen tavoitteli nuoria Malmin asemanseudulla sekä kauppakeskuksissa ja kolmas työpari haastatteli Malmin aluetyöntekijää, Pulssikoordinaattoria sekä yhtä Malmin alueella työskentelevää nuorisohjaajaa. Näistä tiedoista tuotettiin keväällä 2015 Malmin aluekartoitusta sisältäen lisäksi tietoa tärkeimmistä alueella nuorten kanssa työskentelevistä toimijoista.

Toimintatutkimukseen liittyvä osallistavan valokuvauksen kehittämisprosessi ja pilotointi tapahtui osana hanketta keväällä ja syksyllä 2015 kahden yhteisöpedagogiopiskelijan avustuksella, joiden keräämiä tuloksia tarkastelen opinnäytetyöni loppupuoliskolla.

2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyöni tarkoitus on pohtia kysymystä siitä, kuinka syventää nuorten osallisuuden kokemusta nuorille mielekkäällä tavalla. Selvitän spesifimmin sitä, miten osallistavan valokuvauksen avulla nuori voi osallistua asuinalueensa kehittämiseen. On todettu, että osallistuminen asettaa monia huomioon otettavia haasteita nuorisotyön kehittämiselle ja sen resursoinnille. Ruohonjuuritason nuorisotyössä tasapainon löytäminen kehittämishankkeiden ja olemassa olevien pysyvien rakenteiden välille on tärkeää. (Horelli & Haikkola & Sotkasiira 2007, 229.) Hankkeessa kehitelty menetelmä pyrkii osaltaan vastaamaan tähän tarpeeseen.

3 LASTEN JA NUORTEN OSALLISUUS

Perustuslain (731/1999) 6.§:n mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilönä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavalla tavalla. Nuorisolain (72/2006) 8 §:n mukaan nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. Kuntalain (365/1995) 27. §:n mukaan valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.

1990-luvusta lähtien osallistumista on huomioitu yhdyskuntasuunnittelussa, jossa lapsilla ja nuorilla on ollut jonkin verran mahdollisuuksia osallistua lähiympäristöjensä parantamiseen (Horelli ym. 2007,218; Horelli 1994; Horelli & Kyttä & Kaaja 1998). Erityisesti kunnallisella tasolla poliittisen osallistumisen väheneminen toi 1990-luvulla osallistumisen nuorisotyön ja kasvatuksen ytimeen ja siirsi samalla osallistumisen tavoitteita demokratian vahvistamiseen (Horelli ym. 2007, 218; Haikkola & Rissotto 2007).

Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä Sari Vesikansa (2007, 204) lainaa Euroopan eri maissa sovellettuja toimivia kansalaiskasvatuksen malleja tutkineita Audrey Osleria sekä Hugh Starkeya (1999), joiden mukaan tehokas demokratia- ja kansalaiskasvatus vaatii kokonaisvaltaisen kasvatuksellisen toimintapolitiikan, eikä minkään tietyn menetelmän soveltamista. Olennaista siis on, että yhteisön tarjoamat toimintamahdollisuudet vahvistavat lasten ja nuorten demokraattisia valmiuksia kokonaisuudessaan.

Yhteiskunnassa on viime vuosina kannettu lisääntyvin määrin paljon huolta siitä kuullaanko nuoria tarpeeksi. Osallisuudesta puhuttaessa on kyse paljon muutakin kuin lasten ja nuorten kuulemisesta. Vesikansan (2007, 209) mukaan se herättää monien ajatusten ja kysymysten lisäksi pelkoakin. Pelko esiintyy useimmiten nimenomaan opettajien ja nuorisotyöntekijöiden keskuudessa, jossa se heijastuu valta-asemaan ja siihen, että osallisuuden edistäminen vie vastuullisilta aikuisilta vallan toimia tehtävässään. He myös kokevat, ettei heillä itselläänkään ole paljon valtaa. Tällöin vaatimus lasten ja nuorten valtauttamis-

ta eli prosessista, jossa voimaantunut yksilö kokee saavansa valtaa ja toimia omassa yhteisössään, tuntuu ristiriitaiselta ja uhkaavaltakin. Seppilän (2015) mielestä pedagogiikassa valmiit ylhäältä alaspäin tuodut totuudet ovat vahingollisia, koska ne toimivat jo lähtökohdiltaan luovuutta vastaan ja jäädyttävät itse näistä vapaata ajattelua.

3.1 Osallisuuden sumussa – määritelmien runsas kirjo

Osallisuus saattaa olla lakea käsite, sillä se kattaa laajan toimintakentän. Se voi liittyä esimerkiksi erilaisten alueiden, paikkojen, asuntojen tai yhdyskuntien suunnitteluun. Osallistuvaan suunnitteluun voidaan kohteiksi valita myös budjetti tai palvelut. (kts. RuutiBudjetti)

Osallisuus käsittää monia teemoja. On tärkeää nähdä erottelu esimerkiksi *osallistumisen* (intransitiivi; *participation*) ja *osallistamisen* (transitiivi; *involvement*) välillä (Horelli ym. 2007, 218). Osallistaminen on prosessi, jossa yksilöitä tai yhteisöjä tuetaan, kannustetaan tai kehoitetaan osallistumaan toimintaan tai päätöksentekoon. Osallistuminen taas on yksilön aktiivinen, vapaaehtoinen mukanaolo yhteisön toiminnassa. (Yhteinen käsitys, 2013, 30.) Nuorisotyössä osallistumista pidetään väljästi ottaen sosiaalisena toimintana, jossa tehdään yhdessä muiden toimijoiden kanssa (Horelli ym. 2007, 218).

Osallisuudesta puhuttaessa viitataan siihen kokemukselliseen puoleen osallistumisessa, joka siis voi olla muodoiltaan monenlaista sosiaalista toimintaa (Alanko 2010, 57). Voidaan siis puhua ns. *Osallisuuden tunteesta*. Sitä ei kuitenkaan pidä yksinään sekoittaa vaikuttamiseen, joka taas edellyttää muutoksen aikaan saamista esimerkiksi poliittisissa prosesseissa tai muussa päätöksenteossa. Nämä kaksi toimivat ns. leikkauspinnassa. Osallistuminen voi johtaa vaikuttamiseen.

Osallistaminen taas on ongelmallinen käsite, koska se sisältää ajatuksen toisen ihmisen aktivoimisesta tai jopa voimaannuttamisesta, ”toimijuuden” tai ”äänen” antamisesta toiselle. Mutta samalla jätetään helposti huomioimatta nuorten olemassa olevat tavat toimia ja osallistua tai se, etteivät nuoret välttämättä halua aktiivisesti osallistua. (Pyyry 2012, 35.)

Anu Gretscher (2007) on jakanut osallisuuden kahdeksi osa-alueeksi: *Osallisuus omasta elämästä, yhteisöstä ja yhteiskunnan hyvinvoinnista* sekä *osallisuus vaikuttamisesta*. Oman elämän, yhteisön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin osallisuuteen sisältyy tavoite oman elämän hallinnasta, hyväksyttävänä pidettävästä elintasosta ja elämänlaadusta. Lisäksi tavoitteiksi listataan sosiaaliset tiedot ja taidot, joiden myötä syntyy yhteisöön kuulumisen tunnetta. Gretscher mainitsee yhdeksi edistämismuodoksi nuorten harrastustoiminnan, jota kautta mahdollistuu itsensä toteuttaminen ja ilmaisu. Lopputuloksena syntyisi yhä useampia onnellisia peruskansalaisia. Osallisuuteen vaikuttamisesta Gretscher luokittelee vaikuttamisosallisuuden, kansalaisvaikuttamisen ja poliittisen osallisuuden. Tällöin on tavoitteena halu vaikuttaa ja muuttaa maailmaa parempaan suuntaan pienien muutosten aikaansaamisesta omassa elinympäristössään kuten koulussa tai nuorisotalolla. (Gretscher 2007, 245 – 246.)

3.2 Nuorisotyö yhteishallinnan mahdollistajana

Yhteishallinta on termi, joka on mielestäni osuva kuvaamaan nuorten mukaan ottamista nuorten omista sekä yhteisistä asioista päättämiseen. Alkujaan se tarkoittaa asukaslähtöistä kaupungin kehittämiseen ja ylläpitoon tähtäävän suunnittelua ja hallintaa yli sektorirajojen (Wallin & Jarenko 2010), joten tässä tapauksessa se on omiaan nuorten osallisuuden edistämisen pohtimiselle tällä osa-alueella. Pidän yhteishallinta -termiä mielenkiintoisena ja tärkeänä ajatukseksi osana tutkimuskysymystä eli sitä kuinka saada nuoret mukaan oman asuinalueensa kehittämiseen ja viihtyvyyden parantamiseen. Yhteishallinta nimenomaan terminä on tässä kontekstissa jo mielikuvaltaan hyvin toimiva. Minulle se luo kuvan yhdenvertaisesta tavasta järjestää ja toteuttaa yhteiskuntaan liittyviä palveluita ja päätöksiä. Yhteishallinta on yhdessä hallitsemista. Se kuulostaa siltä, että nuorten päätäntävällän ja kuulemisen määrää ei säädellä ylhäältä tai aikuisten valta-asemasta käsin. Lisäisin alkuperäiseen määritelmän koskemaan yli sektorirajojen toimimisen lisäksi myös yli ikäkysymysten toimimista.

Kuinka sitten saamme nuoret mukaan yhteishallintaan? Miten yhteishallinta toteutuisi? Jotta nuorten täysivaltainen osallistuminen yhteishallintaan olisi mahdollista, täytyy nuorten ja aikuisten välinen kanssakäyminen olla toimivaa.

Huomiona, että aikuistenkin on keskenään vaikeuksia toteuttaa yhteishallintaa. Eri toimijoilla on samat asiakkaat, mutta yhteistyötä ei kyetä esimerkiksi tahtotilan tai hankalien ja jäykkien rakenteiden vuoksi tekemään.

Ensinnäkin osallisuutta rakennetaan nuorten ja aikuisten välisissä neuvotteluissa. Ei vain kuulla, vaan tehdään yhdessä. Osaltaan päätös nuorten mahdollisuudesta osallistumiseen ja vaikuttamiseen tulee nimenomaan aikuisten maailmasta käsin. Aikuiset, virkamiehet ja päättäjät arvioivat kuinka paljon nuoret saavat osallistua keskusteluun ja päätöksen tekoon. Tätä tukee aikaisemmin esittämäni Vesikansan (2007,209) väite valta-asemien taistelusta. Horellin ja muiden (2007, 229) mukaan ensimmäiseksi osallistuminen ja sen järjestäminen vaatii systeemisen näkemyksen hallintaa sillä sen vaikutukset ulottuvat eri tasoille yksilöstä yhteiskuntaan. Toiseksi se edellyttää eri menetelmien hallitsemista ja kolmanneksi nuorista välittävien aikuisten saamista mukaan nuorisotyöhön ja nuorisopolitiikkaan.

3.3 Nuorten kokemustieto ja jaetun johtamisen käsite

Mielestäni osallistumisen ytimessä on hyvin tärkeää nuoren oma kokemus – ns. osallisuuden tunne. Koen, että me aikuiset ja nuorten kanssa toimivat sorrumme ikävän paljon näennäiseen kuulemiseen. Osallisuuden tuottamisen paineen alla järjestämme nuorten kuulemisia mahdollistavia tapahtumia, tempauksia ja vaikuttamisryhmiä. Kysymme mielipiteitä nuorilta, joiden toteuttamisesta me itse vastaamme. Teetämme mielipidekyselyitä sähköpostin tai Webropolin avulla ja saamme kaiken kirjattua raportteihin niin, että nuorten vaadittu osallistuminen toimintaan näyttäisi toteutuneen.

Kuitenkaan pelkkä kuuleminen ei riitä. Sen avulla nuorille ei yksinkertaisesti pystytä luomaan kokemusta siitä, että heitä arvostetaan, eikä siitä, että heidän mielipiteillään on vaikutusta. Jotta osallisuus toteutuisi kaikessa laajuudessaan ja osana sen hetkistä kontekstia esimerkiksi omaa perhettä tai yhteisöä, tulee

valta ja vastuu uskaltaa ja osata jakauttaa. Tämän vuoksi koen tärkeäksi yhteishallinnan peräänkuuluttamisen lisäksi pohtia myös esimerkiksi yritysmaailmassa tavattua jaetun johtajuuden (distributed leadership) käsitettä, jonka taustalla on kyseenalaistaminen perinteisen johtajuuden – esimiehen ja alaisen – suhteen, jossa korostuu valta, kontrolli ja vaikuttamisen merkitys. Alisa Petterssonin (2011, 27) mukaan jaetun johtamisen tarve syntyy kun muuttuvien ja monimutkaistuvien organisaatioiden johtamiskäytännöt näyttäytyvät tehottomina. Mielestäni tätä ajatusta voidaan soveltaa nuorten osallistumisen toteutumisen esteisiin, haasteisiin ja rakenteisiin yhteiskunnallisista asioista päätettäessä, joista aikaisemmin mainitsin. Työelämässä tästä puhuttaessa yhtenä syynä johtamisen tehottomuuden näyttäytymistä pidetään sen muuttumista asiantuntijavaltaisemmaksi (Pettersson 2011, 27).

Nuorisotyössä, sosiaalityössä ja muissa yleistä hyvinvointia edistävissä työmuodoissa puhutaan usein ”oman elämänsä asiantuntijuudesta”. Koen, että yhteiskunnallisessa osallistumisessa ja nuoria koskevassa päätöksenteossa myös he ovat oman elämänsä asiantuntija. Nuori edustaa ryhmää, johon me aikuisina, toimijoina tai päättäjinä emme lähtökohtaisesti kuulu. Tällöin tulee muistaa, että asiantuntijuus rakentuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, jossa tiedon jakaminen, yhdessä tekeminen ja eteenpäin luovasti jalostaminen ovat tärkeitä osa-alueita. Jos kuvittelemme ja toimimme osallistumisen ja vaikuttamistyön kentällä, kuten johdamme omia alaisiamme organisaatioissamme asiantuntijuuteen pohjautuvalla auktoriteettivallalla, olemmeko hukassa? Tällä tarkoitan yhteiskunnassa mielestäni vallalla olevaa tilannetta nuorten ja aikuisten päättäjien välisissä suhteissa, joissa pääosin päättäjien vallankäyttö kohdistuu nuoriin. Tämän pyörityksen jälkeen päädytään taas yhteishallinnan käsitteeseen ja sen edistämisen tärkeyteen. Kysynkin: Kuinka jaettu johtaminen otetaan osaksi yhteishallinnan edistämistä? Olen luonut kaavion kuvaamaan sitä miten näen, että nuorten vaikuttamismahdollisuudet luodaan asuinalueen kehittämiseen. (LIITE1)

Mielestäni nuorten osallisuus on itseisarvo, jota tulee jokaisen vastuunsa tuntevan kasvattajan vaalia ja edistää. Eikä ainoastaan vain kasvattajien vaan myös päätöksiä tekevien aikuisten.

4 MENETELMÄN TEORIAPOHJAN MUOTOUTUMINEN

4.1 Valokuvan voima

Valokuvaus on nykypäivänä jatkuvasti läsnä arjessamme. Uutiskuvat aamulehdissä kertovat monta tarinaa. Kaduilla lukemattomat mainoskuvat pyrkivät vaikuttamaan ostokäyttäytymiseemme ja itsenäiseen ajatteluun ja lähes jokaisen ihmisen taskusta löytyy kamera liitettynä matkapuhelimeen, jonka avulla selaamme sosiaalista mediaa, missä itsekkin julkaisemme kuvia itsestämme, kavereistamme, tekemisistämme, harrastuksistamme ja lemmikeistämme. Valokuva on heijaste todellisuudesta, hetki ajassa.

Nuorisotyössä valokuvausta on käytetty ennenkin. Suomessa yksi tunnetuimmista työmuodoista on taide- ja sosiaalikasvattaja Miina Savolaisen (2008) kehittämä Voimauttavan valokuvan menetelmä. Se on palkittu sosiaalipedagoginen menetelmä jossa valokuvaa käytetään turvallisesti terapeuttiseen identiteettityöhön ja vuorovaikutustaitojen parantamiseen perheessä, vertaisryhmässä, työyhteisössä tai ammattilaisen ja asiakkaan välillä. Kirjassaan Maailman ihanin tyttö (2008) Savolainen kertoo löytäneensä nuoren kanssa valokuvauksen sisältä jotain hyvin merkityksellistä. Hän kuvaa syntyneen valokuvaustilanteen tunnelmaa vakavaksi ja keskittyneeksi mutta samalla keveäksi ja leikilliseksi. Hänen mukaansa heidän vanhat roolinsa – nuoren ja hoitajan – purkautuivat tilanteessa. (Savolainen 2008, 148).

Minulle valokuvauksessa on yksinkertaistettuna kyse siitä mitä kuvaaja näkee ja miten sen näkee. Valokuvaus on luovaa toimintaa, joka antaa mahdollisuuden itsensä ilmaisemiseen ja toteuttamiseen. 11 vuotta valokuvauksen kenttäkokemusta saaneena valokuvan hyödyllisyyttä voi mielestäni perustella seuraavalla tavalla:

Yksittäisellä valokuvalla on voimakas tapa jättää pysyvä vaikutus ja herättää keskustelua. Valokuvilla voidaan luoda ja lisätä tietoisuutta esimerkiksi tärkeistä sosiaalisista ilmiöistä ja globaaleista tapahtumista. Esimerkiksi valokuvajourna-

lismi on ehkä yksi parhaista esimerkeistä keskustelun herättämiseen ja muutokseen yllyttämiseen. Kuvat sota-alueilta, luonnonkatastrofeja kohdanneista kaupunkeista ja ihmisistä herättävät ihmisissä erilaisia tunnereaktioita, joista jotkut johtavat yksilön toimimiseen esimerkiksi avun lähettämiseen kriisialueelle tai muuten haluun muutoksen aikaan saamisessa.

Valokuvan ottaminen on suhteellisen yksinkertaista verrattuna esimerkiksi muihin taidemuotoihin. Se on mahdollista kaiken ikäisille, kaikkien kulttuurien edustajille taitotasosta riippumatta. Helppoutta lisää myös tekniikan tuleminen ja kynnyksen madaltuminen sen saatavuuteen maailmanlaajuisesti. Lisäksi se on hauskaa ja ehkä hiukan taianomaistakin.

Valokuvalla, kuten monilla muillakin taidemuodoilla, on myös voima rikkoa kulttuurillisia ja kielellisiä muureja. Kuvia on helppo jakaa ja niillä on mielestäni suunnattoman suuri potentiaali avoimeen dialogiin ja keskusteluun.

Valokuvaus on suhteellisen halpa ilmaisutapa verrattuna muihin dokumentointitapoihin esimerkiksi elokuvaamiseen.

Lisäksi valokuvalla on kaksoistarkoitus tai se on ikään kuin kaksoisluonteinen: sitä voidaan käyttää faktojen dokumentoinnissa tai luovana taiteen luomisen työkaluna.

Lisäksi valokuvat voidaan jakaa kolmeen ryhmään: muistoon, viestiin ja taidetokseen (Saraste 2010, 196).

4.2 Participatory photography / Osallistuva valokuvaus

Valokuvausta ja valokuvaa välineenä on ehditty käyttää vuosisatojen ajan ihmiselle itselleen vieraiden kansojen kulttuuriesineiden, arkipäivien ja rituaalien tallentamisessa siten, että kaikki valta on tutkijalla. Asetelma on aiheuttanut kritiikkiä muun muassa vallan epätasaisesta jakautumisesta ja toiseuden objektivoinnista. Tästä kritiikistä on syntynyt nykyisin laajalti käytössä oleva osallistuva valokuvaus (participatory photography). Sen perusajatuksena on se, että ryhmät ja yksilöt jotka ovat tutkimuksen kohteena, ottavat itse valokuvia valitsemis-

taan symboleista, paikoista tai toisistaan. Näin kuvan avulla esittämisen valta pysyy kuvaajalla itsellään, ei tutkijalla. (Hongisto 2015, 17.)

Osallistuvan valokuvauksen avulla on mm. pyritty aktiivisesti rohkaisemaan yhteisöjä ja niiden jäseniä parantamaan elinympäristöään valokuvauksen keinoin. Sen ytimessä on ruohonjuuritason lähestyminen ja sosiaalinen kanssakäyminen. Osallistavan valokuvauksen piirissä on joitakin kehiteltyjä menetelmiä, joista ehkä tunnetuin on Photovoice. (Oregon's public health institute 2014, 7.)

Kansainvälisen yhdyskunta kehittämisen järjestön (International association for community development (IACD) mukaan osallistuva valokuvaus on enimmäkseen yhteistyöllinen osallisuuden menetelmä, jonka osallistujia tuetaan tuottamaan omanlaista valokuvallista työtä jakamalla omia kokemuksiaan elämästä ja ilmaisemaan maailmaa kuten he sen näkevät. Näin yksilöt ja yhteisöt kehittävät työkaluja ja mahdollisuuksia tiedon, ymmärryksen ja kuvailun tuottamiseen asioista, jotka heihin vaikuttavat. (IACD 2013)

Hongiston (2015) mukaan valokuva on ollut osallistuvaan valokuvaukseen liitettyissä tutkimusprojekteissa osallistujille keino kertoa tarinaansa. Esimerkiksi valokuvanäyttelyiden muodossa ääni saadaan kuuluviin laajemmalle yleisölle. Hongiston mukaan valokuvaus on antanut äänen kanadalaisille, monikulttuurisille kodittomille lapsille ja köyhille naisille. Molemmissa tapauksissa tutkimuskohteena olleet ryhmät olivat ottaneet valokuvia rajoittamatta ja oppineet samalla valokuvauksen tekniikkaa. Heidän tarinansa oli esitetty anonyymisti julkisissa näyttelyissä. Hongiston mukaan projektit loivat siltoja yhteiskunnassa esiintyvien dikotomioiden välille: yksityinen läheni julkista, kun kuvat tuotiin esille ja tieto heidän elämänoloistaan levisi laajempaan ymmärrykseen. (Hongisto 2015,18; Clover 2006.)

4.3 Photovoice

Osallistuvaan valokuvaukseen pohjautuva Photovoice on menetelmä, jonka avulla projekteihin osallistuvat ihmiset voivat näyttää todellisuuttaan ja syventää ja parantaa yhteisöään valokuvauksen keinoin. Kamera luotetaan ihmisten kä-

teen, joka antaa heidän toimia todellisuuden tallentajina ja potentiaalisina muutoksen käynnistäjinä yhteisöissään. (Wang & Burris 1997, 369.) Lontoossa toimii PhotoVoice niminen järjestö, joka kouluttaa osallistuvien valokuvausprojektien vetämistä. Sitä ei pidä sekoittaa edellä mainittuun menetelmään (Hongisto 2015,18).

Hongiston mukaan Photovoicessa ääni tuodaan esiin itsessä, että ympärillä tapahtuvan positiivisen muutoksen aikaansaamiseksi. Photovoice-menetelmän varsinaisia tavoitteita on osallistaa osallistujat aktiiviseen dialogiin, ja kannustaa ihmisiä yhdessä tai yksin kohti toimintaa sekä luoda turvallinen ympäristö kriittiselle reflektiolle. Wang ja Burris (2004) lisäävät näihin tavoitteisiin vielä yhden: laajemman yhteiskunnan informoimisen, jotta yhteisön muutokset olisivat mahdollisia. (Hongisto 2015,18.)

Photovoicea on käytetty onnistuneesti muun muassa HIV-positiivisten nuorten (Fournier, Bridge, Mill, Alibhai, Kennedy, Konde-Lule 2014, 1), HIV-positiivisten naisten, seksityöläisten, lapsityöntekijöiden, katulapsien, nuorten kehitysvammaisten ja mielenterveyspotilaiden kanssa (PhotoVoice 2014). He ovat myös niitä ihmisiä, joilla yleisesti ottaen on vain vähän tai ei ollenkaan mahdollisuuksia tuoda esiin omaa näkemystään yhteisössään tai vaikuttaa päätöksiin, jotka koskevat heidän elämäänsä. Photovoice on yksi niistä valokuvamenetelmistä, joka on prosessiltaan freireläinen (Hongisto 2015, 18; Carlson 2006).

4.4 Freireläisyys Malmin alueella

Paulo Freire on brasilialainen kasvatustilosophi, jonka tunnetuimpaan teokseen *Sorrettujen pedagogiikka* (1970) ja siinä esitettäviin ajatuksiin olen valokuvausmenetelmäni asettanut. Freiren ajattelussa marginalisoituja ryhmiä voimauteen muuttamaan heille tärkeitä asioita (Freire 1970).

Osallistuvan valokuvauksen näkökulmasta se tarkoittaa sitä, että osallistujat jakavat ja reflektovat tutkittavaa asiaa omista lähtökohdistaan ja edistävät keskustelua, tietoisuutta ja viimekädessä muutosta yhteisössään (Hongisto 2015, 17; Wang 2006)

Omassa tutkimuksessani kyse on nuorten vaikutusmahdollisuuksista, heidän asuinalueestaan, sen kehittämisestä ja samalla yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen osallistumisesta.

Freiren ajattelun keskiössä ovat *sorretut* ja *sortajat*. Sorrettujen pedagogiikka hakee oikeutusta inhimillistymisen tavoitteesta ja epäinhimillistyminen leimaa niitä joilta ihmisyyys on viety ja niitä jotka ovat sen vieneet. Epäinhimillistyminen on seurausta epäoikeudenmukaisista rakenteista. (Freire 1970.) Lasten ja nuorten osallisuudessa se näyttäytyy yhteiskuntamme rakenteissa, joissa näkemyseni mukaan nuoria ei tasavertaisesti kuulla heitä koskevissa päätöksenteoissa. Sortajat, eli vallassa olevat aikuiset harjoittavat sortoa, jossa he estävät nuorten kuulluksi tulemisen ja pyrkimyksen inhimillistyä ja tulla tasavertaisiksi ihmisiksi. On siis löydettävä metodeja nuorisotyöhön, joilla purkaa näitä rakenteita. Emme voi jatkaa näennäisen kuulemisen edistämistä ja esittää paperilla nuorten kuulluksi tulemistä vaadittavien tulosten täyttämiseksi. Niin kauan kuin ihminen on samaistunut sortavien rakenteiden toteuttamiseen sortajien kanssa, hän toimii kuin sortaja (Freire 1970). Itsensä myöntäminen sortajaksi on varmasti hankalaa ja tuskaisaa, mutta se ei silti johda solidaarisuuteen sorrettuja eli nuoria kohtaan. Solidaarisuus vaatii asettumista niiden asemaan, joille on solidaarinen (Freire 1970). Meidän aikuisten on taisteltava nuorten rinnalla.

Seppilän (2015) mukaan Freiren ajattelussa tärkeää on dialogisuus, jonka hän on todennut olevan sorrosta vapauttavaa toimintaa. Käytännössä dialogisuudella tarkoitetaan ihmisten kohtaamisia, joissa pyritään toisilta oppimiseen ja yhteiseen toimintaan. Se on maailman ihmettelyä ja tarkastelua yhdessä. Dialogissa ei kuitenkaan kukaan voikaan olla kaikkietävä. Seppilän mukaan, kun pedagogiikasta puhutaan, on muistettava, että dialogisuus, yhteisten merkitysten rakentaminen ja niiden etsiminen, ei ole haudanvakavaa puuhaa. Freire onkin liittänyt dialogiin huumorin käytön. Se merkitsee, että dialogissa voi eläytyä, iloita ja nauraa, nauttia toisten seurasta ja maailmasta. (Seppilä 2015.) Freiren mukaan dialogin perusehtoja ovat:

- 1) *Dialogin sisältö vaihtelee historiallisten olosuhteiden ja sen mukaan millä tasolla sorrettujen hahmottaminen on*

- 2) *Se ei saa olla monologia (yksinpuhelua), iskulauseita tai julistuksia, sillä silloin on kyseessä yritys vapauttaa sorretut sopeuttamisen välinein*
- 3) *Jos toimitaan ilman sorrettujen omaa refleктоivaa osallistumista vapautukseen, silloin heitä kohdellaan objekteina jotka ikään kuin pelastetaan palavasta rakennuksesta. Heitä johdetaan populistiseen lumeeseen ja muutetaan manipuloitavaksi joukoksi*

Olen liittänyt Freiren dialogisuuden yhdeksi osa-alueeksi aiemmin mainitsemaani kuvioon nuorten vaikutusmahdollisuuksien mahdollistajista. (LIITE1)

5 Toimintatutkimuksen kehittyminen ja toteuttaminen

Kuten mainittua, pilotoimme osallistuvan valokuvauksen menetelmää oppilaitoksemme kahden yhteisöpedagogiopiskelijan Heidi Saarinen ja Jenna Ojalan kanssa keväällä sekä syksyllä 2015. Esittelen menetelmän kehityskulun muodostumisen lopulliseen muotoonsa aloittaen ensimmäisen pilotin kokeilemisesta keväällä Malmin päivä –tapahtumassa. Kerron siellä syntyneistä huomioista ja kuinka ne vaikuttivat lopullisen menetelmän syntymiseen ja pilotoimiseen syksyllä 2015 partiolippukunnan kanssa.

5.1 Malmipäivän toteutus

Malmin nuorisotalo, jossa tarkoituksenamme oli alun perin pilotoida menetelmää keväällä 2015, oli kosteusvaurioiden vuoksi suljettu. Siitä johtuen poikkeuksellisesti päätimme osallistua Ojalan ja Saarisen kanssa yhdessä Malmilla toukokuussa 2015 pidettyyn Malmin päivä- asukastapahtumaan. Asukastapahtumille tyypillisesti Malmin päivässä oli erilaista ohjelmaa: taidetyöpajoja, esiintymistäiteita ja paikallisia järjestöjä ja toimijoita teltoineen ja toimipisteineen. Oman toimipisteemme mahdollisti hankkeen puitteiden yhteistyössä Nuori-soasiainkeskus. Tarkoituksenamme oli lyhyellä aikataululla nopeasti kehitetyn hätäkastetta vailla olevan valokuvausmenetelmän pilotointi. Nämä olivat jok-

seenkin esiasteen kehityskokeiluja, joista myöhemmin jalostimme syksyllä uudestaan pilotoidun menetelmän, jota käsittelen luvuissa 5.3, 5.3.1, 5.3.2 ja 5.4

Suunnitelmamme ja tavoitteemme Ojalan ja Saarisen kanssa olivat näyttää ottamiamme valokuvia paikoista, jotka koettiin Paikalla! hankkeen puitteissa Stadin ammattiopistossa tehdyn kyselyn perusteella turvatomiksi tai muuten epämiellyttäväiksi. Tämän jälkeen nuorelle tuli antaa kertakäyttökamera ja ohjeistaa sen käytössä, minkä jälkeen hän olisi valmis lähtemään kohti omasta mielestään turvattomia paikkoja sekä ottamaan kuvia niistä asioista, jotka vaativat kehittämistä ja toimenpiteitä. Nuorelle tuli antaa luottamukseen perustuen aikaa rauhassa käyttää tarvitsemansa aika kuvauskierroksen tekemiseen ja kameran palauttamiseen. Palautuksen yhteydessä tulisi antaa palaute toiminnan mielekkyydestä kirjoittamalla tai piirtämällä joko vihreään, keltaiseen tai punaiseen post-it lappuun ja liimata se palauteseinään.

Tapahtuma oli suunnattu kaiken ikäisille, mutta kohderyhmämme nuoria ei asukastapahtumaan saapunut. Koska nuoret eivät löytäneet teltallemme, päätimme yhdessä että Ojala ja Saarinen lähtevät itse nuorten luo ja jalkautuvat lähimaastoon. Ojala ja Saarinen kiersivät tapahtuma-alueen ympärillä ja pyrkivät näin saamaan innostettua nuoria osallistumaan. Epäonneksemme tapahtumassa puoleen päivään mennessä kaiken kaikkiaan paikalla kävi vain muutamia ikäryhmään sopivia eivätkä hekään halunneet Ojalan ja Saarisen mukaan osallistua. Alkuperäisen suunnitelman epäonnistuessa olimme päättäneet muuttaa suunnitelmaamme kesken päivän. Vaikka tapahtuma-alueelta ei löytynyt juuriakaan nuoria Saarinen ja Ojala ajattelivat löytävänsä heitä kauppakeskusten sekä aseman lähistöltä. Tulostimme kirjastossa pienet kuvat nuorten turvatomiksi kokemista paikoista, jonka jälkeen Ojala ja Saarinen jalkautuivat kuvien, tussien sekä isohkojen paperien kanssa. kanssa Malmin alueelle tarkoituksenamme saada edes joitakin ajatuksia nuorilta. Ojalan ja Saarisen mukaan kadulla pysäytetyistä nuorista suurin osa ei kuitenkaan ollut halukkaita osallistumaan tai heillä ei ollut sille aikaa.

Malmipäivän jälkeen analysoimme, että menetelmän kokeilua varten valittu tapahtuma osoittautui kohderyhmäämme ajatellen täysin vääräksi. Julkisilla paikoilla nuorilla tuntui olevan kiire tai he olivat tekemässä jotain muuta. Eivätkä

ehkä siksi halunneet käyttää aikaansa osallistumiseen. Ojalan ja Saarisen jalkautuessaan kaduille haasteena oli myös se, että he eivät selkeästi edustaneet mitään organisaatiota. Tämän takia heihin ehkä suhtauduttiin, kuten muihinkin kaduilla ihmisiä pysäytteleviin henkilöihin: varoen ja vältellen. Huomasimme Malmin päivä -tapahtuman aikana, että ihmisten oli huomattavasti helpompi puhua aiheesta, kuin kirjoittaa ajatuksiaan ylös. Kynään tarttuminen vaikutti olevan suuri kynnyskysymys.

Hankaluutena pidimme myös telttamme sijaintia puiston reunalla. Teltan sijainti koettiin hankalaksi selittää ja tapahtumalavan ollessa teltan edessä, lavalla tapahtuneiden esitysten aiheuttama melu vaikeutti osaltaan asiamme esittämistä tapahtumakävijöille. Menetelmämme vaati jonkin verran ohjeistusta ja yleistä pohjustusta, mutta se koettiin haastavaksi melun keskellä. Tilannetta hankaloitti myös se, että tapahtuma ei ollut täysin selkeällä alueella vaan hieman ripotellen ympäri Malmin puistoa.

Tulimme tapahtuman jälkeen johtopäätökseen, että valokuvaus ei toiminut tällä tavalla toteutettuna laisinkaan. Emme saaneet nuoria innostettua osallistumaan tarjottujen raamien puitteissa. Koimme, että menetelmä tarvitsi suljetun nuorten ryhmän, ajan ja tilan, jossa sitä voisi toteuttaa. Lisäksi menetelmämme tarvitsi rutkasi vielä kehittämistä.

5.2 Tutkimusmetodologiana etnografia

Toimintatutkimukseni kiinnittyy metodologisilta lähtökohdiltaan etnografiseen tutkimusotteeseen. Etnografiselle lähestymistavalle on ominaista tutkimuskohteen havainnointi sen luonnollisessa toimintaympäristössä ja osallistuminen tutkittavien toimintaan tai arkeen (Laakso 2009, 58). Laakson (2009, 60) mukaan etnografisen tutkimuksen juuret ovat antropologian piirissä tapahtuneessa tutkimusparadigman muutoksessa. Siinä tutkijat jättivät tutkimuskammionsa ja matkustivat vieraiden kulttuurien pariin – tekemään ns. kenttätöitä. Etnografista tutkimusta varten on olemassa useita määritelmiä ja samoin painotukset sen ominaispiirteistä vaihtelevat eri aikoina ja kansallisten tutkimustraditioiden mu-

kaan. Laakson (2009, 60) mukaan Martin Hammersley ja Paul Atkinson (1996) määrittelevät ja kuvailevat etnografiaa konkreettisena kenttätutkimusvaiheena, jonka aikana tutkija on osana ihmisten arkea. Tutkija katselee, mitä tapahtuu ja kuuntelee mistä puhutaan sekä kyselee kysymyksiä. Heidän mielestään etnografia on aineistohankinnan metodi tai metodien yhdistelmä. Laakson (2009, 60) mukaan Sarah Pink (2001) pitää tämänlaista etnografian määrittelyä kaapeana. Hän ymmärtää sen paremminkin metodologiaksi, prosessiksi koko tutkimuksen kattavaksi käsitykseksi tiedontuottamisesta ja myös sen esittämisestä. Etnografien ei siis tule vain mennä yhteen paikkaan, oleilla siellä ja kerätä aineistoa jonka takaisin tullessaan esittävät muille. Laakson (2009, 60) mukaan Pink (2001) painottaa etnografisen tietämyksen intersubjektiiivista luonnetta eli kyseessä on tutkittavien ja tutkijan suhteesta ja subjektiivisuudesta, jossa tuotetaan yhdessä todellisuuden käsitystä. Tietoa tuotetaan etnografisessa kohtaamisessa tutkittavien ja tutkijan välillä. Intersubjektiivisuus määritellään ihmisille ominaiseksi kognitiiviseksi ja sosiaaliseksi kyvyksi ymmärtää ja jakaa keskenään subjektiivisten kokemusten sisältöä (tunteita, ajatuksia, havaintoja) yhteisessä toiminnassa ja vuorovaikutuksessa (tieteentermipankki.fi). Myös Jäppinen (2015, 60) pitää etnografisesti tuotettua tietoa intersubjektiiivisena. Lisäksi tutkijan aikaisemmat kokemukset ja teoreettiset ajatukset vaikuttavat siihen, mitä hän näkee ja osaa kentällä katsoa (Jäppinen 2015, 59).

Etnografiset havainnot ovat minun, Heidi Saarisen sekä Jenna Ojalan keräämää aineistoa. Asiat, joita koimme huomioimisen arvoisiksi olivat tavat, joilla nuoret keskustelivat ryhmän sisällä sekä miten ja minkälaista keskustelua käydään aiheeseen liittyen – ymmärtävätkö nuoret toiminnan tarkoituksen? Käytimme myös osallistuvaa observointia nuorten käyttäytymisen tutkimiseen. Pyrimme saamaan mahdollisimman kattavat etnografiset ja observatiiviset muistiinpanot huolimatta siitä, että käytettävissämme oli aikaa vain kaksi ja puoli tuntia.

5.3 Menetelmän kokeilu partio lippukunnan kanssa

Syyskuussa 2015 kokeilimme menetelmää uudestaan. Tällä kertaa toimimme mukaan uusia elementtejä ja olimme viime kerran epäonnistumisesta asteen vii-

saampia. Malmipäivän yleisestä tilaisuudesta poiketen järjestimme testauksen nyt ennalta sovitun ryhmän kanssa. Yhteistyötä kanssamme lähti tekemään pieni malmilainen partiolippukunta Sinivuoren Soihdut. Malmilta oli lähtökohtaisesti ns. ulkopuolisena toimijana haaste lähteä keräämään nuorten ryhmää Malmin nuorisotalon ollessa suljettuna homeongelmien vuoksi eikä muuta ryhmätoimintaa alueella juurikaan ollut. Huomion arvoista tulosten analysoinnin kannalta on myös se, että partiolaisia nuoria pidetään yleisesti mielikuvien perusteella ehkä valveutuneempina ja valmiimpina osallistumaan kuin nuorisotaloilla käyviä nuoria.

Tällä kertaa toimintatutkimuksen lähtökohdat olivat suljettu ryhmä, yhteinen tila, jossa kokoonnuimme sekä selkeä aikataulullinen kulku – alku ja loppu.

Olin suunnittelut opiskelijoiden Saarisen ja Ojalan kanssa menetelmämme tällä kertaa täysin eri tavalla. Suunnitteluvaiheessa minua inspiroi suuresti Noora Pyyryn (2015) väitöskirja, jossa hän tutki tyttöjen tapoja olla ja hengaila kaupunkitilassa. Pyyryn avulla osasin sanoittaa ja jäsentää päässäni liikkuvat ajatukset siitä miksi valokuvaus sopii nuorten kanssa käytettäväksi menetelmäksi oman asuinalueen kehittämisessä. Palaan väitöskirjan sisältöön myöhemmissä kappaleissa.

5.3.1 Menetelmäkokeilun alkumetrit

Ryhmänohjaus suunniteltiin tarkasti toteutettavaksi. Kuten ohjauksen perusteet osaava ryhmänohjaaja tietää, tulee uusi ryhmä vastaanottaa mielekkäällä tavalla. Ohjaajien tulee esittäytyä ja tehdä tilanne tutuksi vähän jättä rikkovalla tavalla esimerkiksi nimileikillä, jotta vuoropuhelu olisi vapautuneempaa. Askartelimme lisäksi nuorten kanssa itsellemme nopeat nimilaput, jotka liimasimme haluamaamme kehonpaikkaan. Tuntui, että yhdessä lattialla touhuaminen loi luottamuksen ilmapiirin sillä nuoret olivat paljon vapautuneempia, vastaanottavampia ja innokkaita osallistumaan. Alun jännitys tuntui kadonneen. Partiolippukunnan ryhmän piti alustavien sopimusten mukaan koostua muutamista 15 - 17 vuotiaista sekä kuudesta noin 13 vuotiaista nuorista. Hämmästyseksemme kaikki nuoret olivatkin 10 - 11 vuotiaita tyttöjä, joten se vaati ohjaajilta nopeaa sopeutumista ja ohjaustavan mukauttamista.

Ryhmäytymisen jälkeen nuorille kerrottiin syvemmin projektin tarkoituksesta. Mukanamme meillä oli alueelta jo aikaisemmin ohjaajan ottamia valokuvia todetuista turvattomista paikoista, joita käytimme herättelynä toimintaan valokuvien parissa ja havainnollistamaan asian ymmärtämisessä. Iso ryhmä jaettiin kahteen kolmen hengen ryhmään sekä yhteen neljän hengen ryhmään siten, että ohjaajista jokainen otti vastuulleen yhden ryhmistä. Nuoria ohjeistettiin miettimään Malmilla paikkoja, jotka ovat heistä pelottavia sekä syitä niihin. Vastakohtaisesti pyydettiin myös miettimään paikkoja jotka ovat kivoja ja joissa on turvallinen olo. Nuoret saivat kuvata joko sisällä tai ulkona. Ja koska menetelmään kuului kertakäyttökameralla kuvaaminen, emmekä aikataulusyistä päässeet ryhmän kanssa kehittämään kuvia ja kirjoittamaan kuvatekstejä otettuihin kuviin, pyysimme sijoittamaan jokaiseen valokuvaan paperille kirjoitetun ajatuksen. Ajatuksen tai mielipiteen siitä mitä kuvalla halutaan sanoa. Miksi joku paikka on pelottava? Miksi tunnen oloni turvalliseksi täällä? Nuorista kukaan ei ollut aikaisemmin valokuvannut kertakäyttökameralla, joten ohjeet sen käyttämiseen käytiin yhdessä läpi ennen alueelle jalkautumista.

5.3.2 Kuvasesiot

Menetelmässä tärkeää roolia näyttelee vaihe, missä ryhmän tai ryhmien kanssa jalkaudutaan alueelle. Käytän siitä nimitystä *kuvasesiot*. Kuvasesioilla ohjaajan rooli tai oikeastaan roolittomuus on tärkeä. Ohjaajan ei tule valmistella kuljettua reittiä eikä yrittää vaikuttaa sen kulkuun millään tavalla. Ohjaaja voi ja hänen tulee kuitenkin mahdollistaa vuoropuhelua sessioiden aikana. Tärkeätä on pystyä herättelemään keskustelua ympäristöstä ja sen suhteesta ryhmäläisiin. Ohjaaja voi keskustella alueen tilasta, tuntemuksista ja kokemuksista siellä. Myös kokemukset vaikuttamisesta ja kuulluksi tulemisesta ovat hyviä aiheita. Pyyry (2015) on tutkiessaan tyttöjen tapaa hengailla ja olla kaupungilla toteuttanut valokuvaamisen tekemällä kokonaisen päivän kestäneitä *valokuvakävelyitä*. Pyyryn (2013,1) mukaan taustalla on Ranskassa 50-luvulla vaikuttanut avantgarde -ryhmä Kansainväliset situationistit. Ryhmä piti kaupunkia suurena leikkikenttänä, jonka ”psykogeografiasta” he yrittivät saada tietoa kuljeskelemalla

(ransk. *dérive*). Eli situationistit vain hengailivat ja tavallaan antoivat kaupungin ja sen tilan viedä mukanaan. Pyyry ei itse ole sanojensa mukaan pyrkinyt paljastamaan kaupungin ”psykogeografiaa” vaan hän on soveltanut situationistien hengailua valokuvakävelyissään ja siksi jättänyt myös kuvausreitit avoimiksi. Reittien avoimuutta Pyyry perustelee mahdollisuudella suunnan valintaan esimerkiksi reagoimalla mielenkiintoiselta kuulostavaan katusoittoon, tuoksuun tai hauskasti pokahtavan siemenpäälle astuessa. Pyyry näkee valokuvaamisen hyvinkin moniaistilliseksi tapahtumaksi, sillä valokuvan ottamiseen samanaikaisesti vaikuttaa eri asiat ja usein jopa huomaamattakin. (Pyyry 2013,2).

5.4 Kuvasesioiden etnografian tulokset

Kuvasesiot lähtivät käyntiin Ala-Malmin torilta kolmen ryhmän voimin ryhmän jokainen ohjaaja mukanaan. Käytän Ojalan, Saarisen ja oman ryhmäni etnografisia ja observeivia muistiinpanoja kuvailemaan kuvasesioiden kulkua. Nuorten puheet ovat merkitty tunnuksella (N) anonymiteetin säilyttämiseksi. Lisäksi kuvissa esiintyvät nuoret on tutkimuseettisistä syistä muokattu tunnistamattomiksi.

Oman ryhmäni nuoret olivat innoissaan lähtiessämme liikkeelle. Puheessa vilisi paljon heidän mielestään kuvaamiseen sopivia paikkoja, jonne he halusivat suunnata. Yhteisten tuumailujen tuloksena nuoret kuitenkin päättivät yhdessä ottaa suunnaksi Malmin kauppakeskus Novan ja siellä sijaitsevan ”Glitter” –kaupan. Sijainnissa kuvien ottaminen tuntui jännittävältä.

N1: Voinko mä oikeasti ottaa tästä kuvan? Täällä mä tykkään käydä.

Kuva 1: "kivoja juttuja."

Nuoret olivat todella diplomaattisia ja tarkkoja siitä kuka saa milloinkin kuvata, kuka kirjoittaa kuvassa näytettävään lappuun ja siitä kuka vastaa lappujen kantamisesta.

N2: Hei sun teksti näy kunnolla! Mee vähän alaspäin... Just noin!

Oli tärkeää saada oma sekä kaverin viesti näkyviin ja tallennettua. Herättelin nuoria ajattelemaan syvemmin aluetta ja siellä vapaa-ajan viettämistä. Missä teillä on rentoa olla? Mikä täällä on typerää? Myöhemmin ryhmäni löysi itsensä Malmin kirjastosta. Kirjasto oli nuorille tärkeä paikka. He viettävät siellä kuu- lemma paljon aikaa.

N3: Tää on turvallinen paikka hengata. Täällä on rauhallista... Ja kivoja kirjoja!

Kuva 2: "mukavia kirjoja"

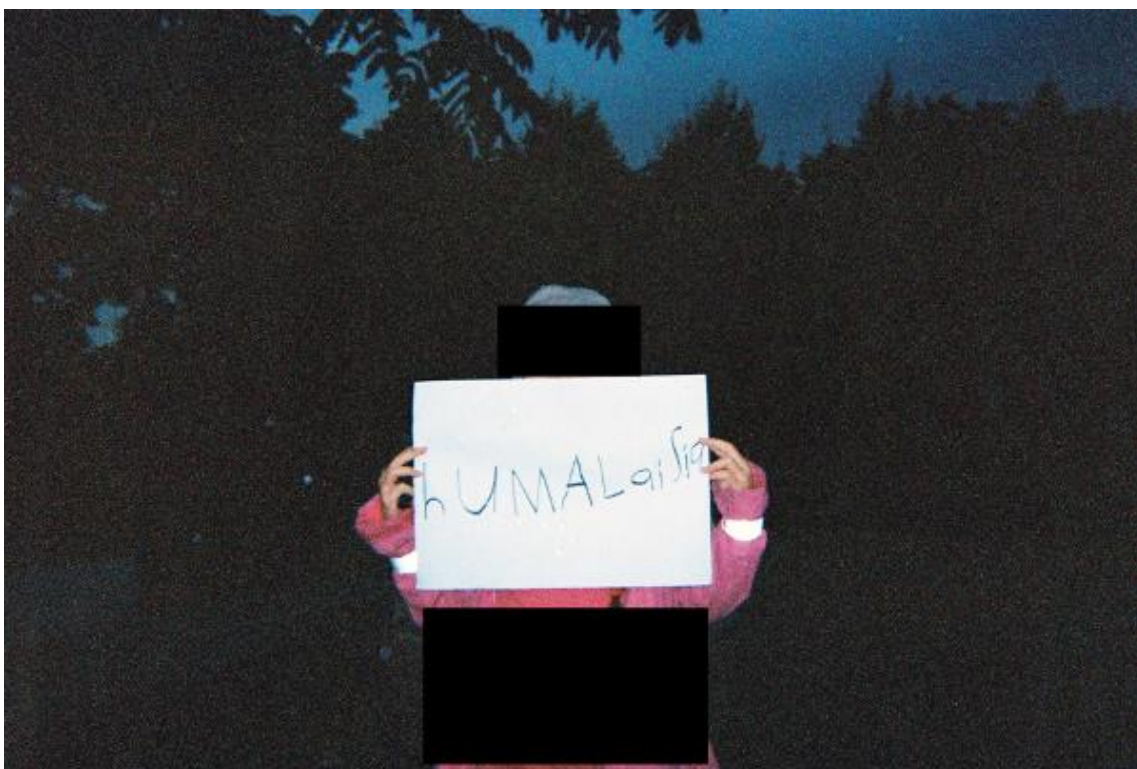
Nuoret miettivät suhteellisen pitkään valokuvan ottamista. Sopivan etäisyyden ja oikean kuvakulman lisäksi nuoret halusivat taustan olevan hyvä ja värikäs. Lisäksi kesti kauan sanoittaa paperille mitä kuvalla halutaan sanoa.

Kirjaston ikkunasta näkyi Ala-Malmin puisto. Nuoret katsoivat ulos.

N3: Tuolla on aina paljon humalaisia... Se on tosi ärsyttävää. Mennäänkö sinne?

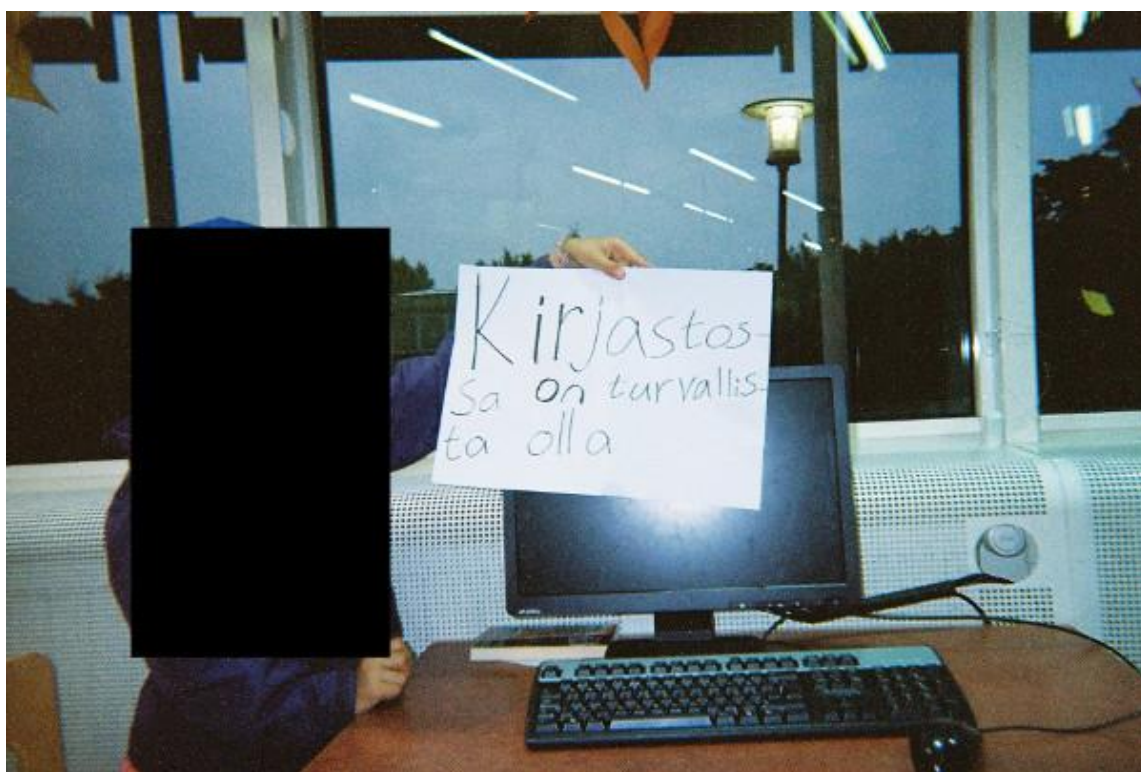
Kuva 3: "humalaisia"

Kuva 4: "humalaisia"

Kaikki nuoret halusivat ottaa kuvan Ala-Malmin puistossa. Senkin jälkeen tuli mieleen paljon paikkoja, joista löytyi kuvattavaa ja sanottavaa. Ryhmällä ei vain sovitus tunnin jälkeen enää riittänyt aika matkan jatkamiselle vaan ohjasin ryhmän takaisin lippukunnan kotitiloihin.

Saarisen etnografiasta ilmenee, että myös hänen ryhmänsä ymmärsi tehtävän ajatuksen. Ryhmä oli päättänyt, että ensimmäinen kuvauslokaatio olisi Malmitalossa sijaitseva Malmin kirjasto jo ennen liikkeelle lähtöä. Ryhmässä oli tapahtunut pientä dominointia sen suhteen mitä ensimmäisenä halutaan kuvata. Kirjastolle kävellessä yksi nuorista oli jäänyt hiukan joukon ulkopuolelle. Hänellä oli ollut mielessään paikkoja joissa olisi halunnut käydä kuvaamassa, mutta ne olivat sijainneet aikatauluun nähden liian kaukana. Hän oli kuitenkin kertonut Saarille miksi kyseiset paikat ovat hänestä kivoja ja mikä niissä tuntuu turvalliselta. Hänellä oli Saarisen mielestä selvästi epävarma olo muiden nuorten kanssa, mutta hän keskusteli Saarisen kanssa mielellään itsellensä tärkeistä paikoista. Kuten myös minun ryhmäni, tällä ryhmällä oli alkuun hankaluuksia sanoittaa paperiin ajatukset paikasta. Keskustelun saattelemana oli löytynyt yksimielisyys siitä, että kirjastossa on turvallista olla.

Kuva 3: "Kirjastossa on turvallista olla."

Turvallisen kirjaston ulkopuolelta näkyvä puistoalue, jossa hengaili muita nuoria oli kiinnittänyt nuorten huomion. Nuoret olivat pitäneet suihkulähdettä *kivana asiana* ja sen äärellä olisi mukava istua kavereiden kanssa, mutta muuten puisto näytti heidän mielestään rähjäiseltä. Malmitalosta oli löytynyt myös paljon muita nuorten mielestä *kivoja asioita*, kuten taidetta ja elokuvia. Lisäksi yksi heistä kertoi harrastavansa siellä tanssia. Malmin Uimahalli mainittiin myös turvallisesti paikaksi, sillä sekin liittyi harrastuksiin. Malmitalon ja Malmin Novan välinen alue herätti ryhmässä keskustelua. Joitain kohtia välteltiin jopa tietoisesti.

N4: . *"Äiti on kieltänyt kävelemästä tolta puolelta, ku siinä on toi pubi ja humalaisii"*

Kuva 4: "Pelottava pimeällä. Humalaiset"

Vaikka yksi tytöistä rohkeasti väitti, että häntä ei oikeasti pelota kulkea siitä, niin kiersivät he kuitenkin sosiaalitoimiston puolelta kauppakeskus Novalle päin. Saarisen mukaan läheiset baarit tuntuivat olevan alueita, joita ryhmä tiesi vältellä ja siitäkin syystä, että aiheesta on vanhempien kanssa kotona puhuttu.

Malmin Novan sisällä nuoret olivat tunteneet olonsa turvalliseksi. Sisäänkäynnin luona sijaitsevan McDonald'sin läheisyydessä on nuorten mielestä kivaa viettää aikaa. Novan ja Malmintorin välistä asematunnelia ei kuitenkaan pidetty kivalta hengailupaikalta, vaan pysyivät he mieluummin valoisan ostoskeskuksen puolella. Kuvan ryhmä otti portaikon luona jossa roolit olivat jälleen samat, kuin edellisessä kuvassa.

Kauppakeskuksesta ulos astuessa ryhmä päätyi lähistöllä olevalle nurmialueelle, joka oli roskien ja jätteen peitossa. Tyttöjen alkaessa pohtimaan alueesta kuvan ottoa ja sen sanomaa lähellä istunut humalainen mies oli alkanut häiriköimään satunnaiselle ohikulkijalle. Tapahtuma oli saanut tytöt Saarisen mukaan jännittymään ja kertomaan, että enää ei tuntunutkaan niin turvalliselta kuin hetkeä aiemmin toisesta suunnasta käveltyä. Tilanteen lauettua ja ryhmän jatkaessa kuvan suunnittelua ja asettelua yksi ryhmän nuorista oli kertonut Saariselle siitä, kuinka epävarmaksi hän tuntee olonsa koulussaan, jossa jo 5.-luokkalaiset joutuvat siirtymään yläasteen puolelle vanhempien oppilaiden keskuuteen. Hän oli kertonut olevansa nuorin yläasteen puolella, jonka vuoksi välitunneilla on pelottavaa. Samalla kun koulun piha oli hänestä kiva paikka, tuntui se samalla kuitenkin myös turvattomalta.

Kuva 5: "Liikaa roskaa"

Tätä kolmatta kuvaa ottaessa ryhmässä oli muodostunut jo näkyvä työnjako: Yksi oli toiminut tekstittäjänä, toinen nuorista oli ottanut kuvattavan olevan roolin ja kolmannella oli vahvat visiot kameran käytön suhteen. Neljäs tytöistä ei ollut halunnut kuviin mukaan, mutta keskusteli mielellään omista tuntemuksistaan ja kokemuksistaan.

Viimeisen kuvan kohdalla ryhmä oli päättänyt muuttaa työnjakoa, jotta neljäskin tyttö pääsisi kurkistamaan kameran etsimestä. Aiemmissa kuvissa esiintynyt oli tällä kertaa suunnitellut kuvakulman, kuvaamisesta innostunut oli kynäillyt viimeisen paperin tekstin ja asettunut kuvattavaksi yhdessä aiemmin kirjurina toimineen kanssa.

Kuvaa suunnitellessa Saarinen oli kysynyt nuorilta olivatko he päässeet vaikuttamaan jollakin tavalla omaan asuinalueeseen tai ympärillä oleviin paikkoihin joissa he olivat kulkeneet. Lyhyen tuumaustauon jälkeen kaikilta nuorilta tuli vastauksia ja kokemuksia jotka liittyivät koulujen yhdistämiseen ja niissä toimiviin oppilaskuntiin. Sateen yllättäessä ryhmä päätti palata takaisin kokoontumistiloihin.

Ojalan etnografiasta käy ilmi että hänen tarkkailemalleen ryhmälle tehtävänanto oli ryhmän lähtiessä liikkeelle selvästi haasteellinen. Tehtävä ei aluksi herättänyt suurempia ajatuksia ja nuorilla oli hankaluuksia päättää ryhmälle suuntaa, jonne lähteä kävelemään. Paikoista, joissa on turvaton tai turvallinen olo ei tullut ideoita. Ojala joutui tilanteessa hiukan ohjaamaan ja herättelemään kysymällä spesifisti jo Paikalla! – hankkeessa aiemmin turvattomaksi todetusta kauppakeskus Malmin Novan seudusta, että minkälaisia ajatuksia se herättää. Nuoret olivat kokeneet sen inhottavaksi. Malmitalon ja Novan välissä ensimmäisenä huomion olivat varastaneet penkeillä istuvat humalaiset ja se koettiin inhottavaksi. Nuorten mielestä humalaiset ja baarit pitäisi saada pois sekä roskat siivottua jotta paikassa seisominen tuntuisi turvalliselta. Yksi nuorista oli kertonut kävelevänsä Novan edestä nopeasti yksin ollessaan. Päiväsaikaan hänestä tuntui kuitenkin ihan turvalliselta Novan epämiellyttävyydestä huolimatta.

Ryhmä oli päättänyt siirtyä Malmitalolle. Yksi nuorista oli kertonut Malmitalon tuovan mieleen harrastukset, toinen elokuvat ja kolmas nuori huomioi isänsä

olevan siellä töissä. Ryhmässä oli päätelty että Malmitalolla on kyllä turvallista mutta ulkopuolella odottaa turvattomuus. Kuten kaksi muutakin ryhmää, Ojalan ryhmä oli löytänyt Malmitalon takana sijaitsevan Ala-Malmin puiston. Puistossa pohdittiin sen herättämiä tuntemuksia, jotka liittyivät kokemuksiin hämärän porukan, vanhempien nuorten ja humalaisten hengailemisestä. Puistossa sijaitseva taideteos oli rapistunut ja sen lasiset ikkunat rikkiäisiä. Sottaist graffitit edustivat samaa tunnetta. Nuorten mielestä puisto voisi olla heille kiva paikka, mikäli tämä epämääräinen porukka ei siellä hengailisi. Ryhmä jatkoi matkaansa päätyen Malmin uimahallin luokse. Uimahalli oli tuonut nuorten mieleen mukavia asioita kuten perheen yhteisiä hetkiä uimassa. Ojalan mukaan nuoret olivat kokeneet nyt saman kuin aikaisemmin Malmitalolla. Uimahalli oli tuntunut turvaliselta paikalta mutta sen edustalla seisominen taas ei. Ryhmän jatkaessa matkaa kohti kokoontumistilaa Ojalasta tuntui että nuoret olivat saaneet silloin ideasta kiinni sillä he keskustelivat Malmista alueena vielä laajemmin.

6 TULOSTEN ANALYYSI

Tarkoituksenani tähän työhön ryhtyessä oli siis pohtia kysymystä siitä, kuinka syventää nuorten osallisuuden kokemusta nuorille mielekkäällä tavalla ja spesifimmin sitä, miten osallistavan valokuvauksen avulla se onnistuu. Koska tutkielmani perustuu kahteen laadulliseen toimintatutkimukseen, ei niiden pohjalta pystytä tekemään laajasti yleistäviä päätelmiä kuten esimerkiksi kvantitatiivisessa tutkimuksessa voisi. Pidän pääpainoa tuloksissa kuitenkin jälkimmäisenä toteutetussa menetelmä pilotoinnissa ja sen synnyttämässä etnografiassa. Tuloksiin liitän lisäksi nuorilta kerätyn palautteen kuvasessioiden mielekkyydestä (LIITE 2).

Aineiston perusteella voidaan todeta, että palautteen mukaan toiminta oli nuorille mielekästä. Se sisältää poikkeuksellisesti vain pelkkää positiivista palautetta hymynaamojen ja vapaiden viestien muodossa. Siitä ei kuitenkaan käy ilmi se, mihin positiiviset kokemukset liittyivät. Voidaan pohtia, oliko itse valokuvaaminen mielekkäintä? Vai oliko mukana ajatus ja tunne vaikuttamiseen pyrkimisestä tai osallisuuden kokemuksesta?

Etnografiasta voidaan päätellä, että kuvasessioiden aikana nuoret pohtivat ansiokkaasti suhdettaan omaan lähiympäristöönsä ja sen tuomiin positiivisiin ja negatiivisiin tuntemuksiin. Useilla nuorilla oli selkeää tarve ilmaista omaa tunteestaan vaikkakin ne olivat keskenään hyvin samankaltaisia. Valokuvaus oli toimintaa, joka loi hedelmällisen tilanteen herätellä nuoria tarkastelemaan omaa ympäristöään. Katsomaan asioita eri tavalla ja eri kulmasta. Nuoret miettivät jokaista kuvaa mielestäni hyvinkin tarkkaan. Se antoi mahdollisuuden syvempään ajatteluun ja tilaan kuin ehkä muuten arjessa olisi mahdollista. Kuvasessioiden aikana virittäytyminen ja ideat kuville vaihtelivat nuorten kesken, mutta kaikilla se voimistui niiden aikana ja olisi voimistunut enemmänkin jos aikaa olisi ollut enemmän käytettävissä.

Kuten Hongiston (2015, 92) mukaan Pyyryn (2015) tutkimuksessa valokuvaamalla oli mahdollista kiinnittää aistit rutiininomaisiin arjen elementteihin tarkoittaen ajattelun tapahtumista yhdessä ja vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Myös Hongiston (2015) ja Pyyryn (2015) tutkimusten nuoret, myös vastaavasti nämä partiolaiset nuoret keskittyivät valokuvaamisen avulla alueeseen moniaistillisemmin kuin olisivat ilman sitä tehneet. Nuoret saivat tilan tuottaa omanlaista valokuvallista ilmaisua asioista, jotka heihin vaikuttavat ja joihin he haluavat vaikuttaa. Kuvasessioiden aikana valokuvia otettiin paikoissa ja paikoista, joihin nuorilla oli selkeästi joku sidos, ja joissa he itse kokivat eri tunnetiloja. Ne olivat vapaa-ajan ja harrastusten paikkoja. Se oli ruohonjuuritason lähestymistä siihen osaan nuorten maailmaa, joka on tärkeä huomioida asuinalueen kehittämisessä.

Valokuvauksen mielekkyys näkyi kaikkien paitsi yhden osallistujan innokkuudessa olla osana kuvan tekemistä. Sillä, oliko nuori kameran takana vai ei, ei näyttänyt olevan suurta merkitystä. Kuvattavana oleminen näytti ja kuulosti olevan myös jännittävää. Tämän on huomannut myös Savolainen (2008). Hänen mukaansa kokemus kuvaustilanteesta kuulluksi tulemisesta rakentaa nuoren luottamusta muihin. Luottamukseen että toinen ihminen voi ollakin hänen puolellaan. (Savolainen 2008, 169.)

Osallistujien tukeminen kuvasessioiden aikana tuotti ainutlaatuista ja omanlaista valokuvallista työtä nuorten jakaessa omia kokemuksiaan Malmista ja ilmaise-
maan tunteitaan kuten he ne kokevat. Valokuvat ovat juuri nuorten näköisiä ja
heidän sanoittamiansa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Onnistumiset

Valokuva osallistavana menetelmänä sisälsi mielestäni paljon onnistuneita tulokulmia, mutta myös useita kehittämistä ja jatkotyöstöä vaativia toimenpiteitä. Tärkeää osallistavan valokuvausmenetelmän kannalta oli sen toteuttaminen suljetun ryhmän kanssa. Se antoi aikaa ja tilaa ajattelulle ja aiheen syvällisempään pohdiskeluun verraten yleisessä tilassa pilotoituun toimintakertaan.

Kertakäyttökameroiden valinta kuvausvälineeksi oli tietoinen. Jos olisimme toteuttaneet saman digitaalikameroilla eli mahdollisuudella kuvata enemmän, olisi se luultavasti tarkoittanut vähemmän ajattelua ja keskittymistä jokaista otettua kuvaa kohden. Kertakäyttökamera loi tilanteen, jossa jokaista kuvaa suunniteltiin rauhassa ja ajatuksella. Lisäksi valokuvaustekniikan opettaminen digitaalisilla kameroilla vie aikaansa eikä se olisi mahtunut toimintakerran aikaraameihin. Käytetty *point and shoot* tapainen valokuvaaminen onnistuu kokemattomamaltakin kuvaajalta. Kertakäyttökameralla saatiin myös tietynlaista tunnelmaa. Värimaailmat ovat mielenkiintoisia ja filmin herkkyys tuo rosoisuutta kuviin.

Kuvasessioissa käytetty ennalta suunnitteleminen Malmilla liikkumiseen oli myös hyvä tapa lähestyä aluetta, jotta nuorten oma maailma saadaan esiin, eivätkä kuvasessiot lähtisi aikuisten omasta halusta ja mielikuva-asetelmasta siihen, mikä alueella vaatii kehittämistä. Näin ollen vapaat reitit mahdollistivat myös vahvempaa omaehtoista ajatustyöskentelyä vaikuttamisen teemoissa vaikkakin ryhmien ohjaajat joutuivat ajoittain herättelemään aiheeseen liittyvää keskustelua ja mielipiteiden sanoittamista.

7.2 Kehittämisen tarpeet

Tutkimuksen jälkeen minulle jäi tunne, että osallistavan valokuvan potentiaali on suuri, vaikka en onnistunut toteuttamaan tai kokeilemaan sitä haluamallani laajuudella.

Isoimpana vajavuutena koen, että menetelmän toteutuminen osallisuuden tasojen ajatellen jäi vaisuksi, sillä mitään konkreettisia toimia muutoksen eteen ei tehty. Toisaalta se ei myöskään ollut hankkeen eikä opinnäytetyön tarkoitus. Eikä se käytetyn ajan määreissä olisi voinutkaan olla mahdollista. Suhteessa aikaan ja siihen, mitä sen aikana tapahtui, olen vakuuttunut toiminnan merkittävyydestä. Siitä huolimatta, menetelmään olisi pitänyt varata huomattavasti enemmän aikaa yhden kaksituntisen toimintakerran lisäksi. Tunnin kuvasessioiden aikana jokainen ryhmä sai otettua noin kolme kuvaa, joka määrältään olisi voinut olla suurempikin sillä virittäytyminen aiheeseen tuntui hiukan vaihtelevan. Myöskään valokuvista keskustelemiseen ei tullut nuorten kanssa mahdollisuutta itse valmiiden valokuvien kanssa, vaan purku tapahtui yhteisesti keskustelemalla tapahtuneesta. Keskustelu oli omalla tasollaan osittain hyvinkin hedelmällistä, mutta otettujen valokuvien tarkastelu olisi tuonut keskusteluun enemmän syvyyttä. Lisäksi menetelmän kokeilu varsinaisen kohderyhmän 13-20v ulkopuolisilla ei ollut alkuperäisen suunnitelman tarkoitus, vaikkakin ryhmältä saamamme palaute oli todella positiivista. Syytä, miksi toimintaryhmämme ei täyttänytkään kaipaamiamme kohderyhmäläisiä, ei selvinnyt. On hyvä osata varautua myös jatkossa äkillisten muutoksien tapahtuessa tai varmistua oikeasta ikäryhmästä kokoamalla nuorten ryhmät itse. Vanhempien nuorten kanssa keskustelut olisivat luultavasti vielä moniulotteisempia.

Jotta yhteiskunnallinen vaikuttaminen olisi toteutunut vielä vahvemmin, olisi menetelmää pitänyt jalostaa pidemmälle julkisen näkyvyyden varmistamiseksi esimerkiksi valokuvanäyttelyn järjestämisen avulla. Menetelmä toimisi siis paremmin projekti- tai kurssimaisesti. Sen suunnitteluun tulisi ottaa nuoret mukaan heti alussa, jotta toiminta olisi sitouttavaa. Toimintakerrat tulisivat olla pidempiä, jotta vuoropuhelulle ja keskustelulle jäisi enemmän tilaa. Nuorten oma innostus on tärkeää ja sen ylläpitämiseen täytyy panostaa. Myös tavoitteet tulee sopia

nuorten kanssa yhdessä ja selkeästi, jotta kaikki ymmärtävät mihin projektilla pyritään.

Huolimatta monista kehitystarpeista koen, että teoriapohjani on vahva ja menetelmää kehittämällä ja kokeilemalla uudestaan nuoret pääsevät vaikuttamaan oman asuinalueensa kehittämiseen oikeasti, ei vain näennäisesti. Menetelmä oli nuoria kiinnostava ja he todella näyttivät havainnoivan ja ajattelevan kuvaus-tilanteissa. Uskon myös, että tällä tavalla kokeilemallamme menetelmällämme sysäsimme nuoria kohti yhteiskunnallista vaikuttamista ja rohkaisimme mahdollisuuksiin osallistua.

Pidämmehän mielessä, että osallisuuden syntymistä edesauttaa aikuisten aito tahtotila osallistamiseen, valta-asetelmien kyseenalaistamiseen ja niiden ravis-
teluun.

LÄHTEET

Alanko, Anu (2010): Osallisuuden paikat koulussa. Teoksessa Kirsi Pauliina Kallio & Aino Ritala-Koskinen & Niina Rutanen (toim.) Missä lapsuutta tehdään? Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 105, s. 55 - 72.

Fournier, Bonnie & Bridge, Andrea & Judy, Mill & Arif, Alibhai, Andrea Pritchard, Kennedy & Konde-Lule, Joseph (2014) Turning the Camera Back: A Photovoice Project With Ugandan Children who are Orphaned and Living with HIV. SAGE Open. s.1-10.
<http://sgo.sagepub.com/content/4/2/2158244014530997.full-text.pdf+html>
 (Viitattu 16.10.2015)

Gretschel, Anu (2007) Nuori – ei asiakkaaksi, vaan vaikuttamaan nuorisotyön keinoin. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. s.243 - 262. Hakapaino Oy, Helsinki.

Hongisto, Salla (2015) Osallistava valokuvaus nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen edistäjänä. Pro gradu tutkielma. Tampereen yliopisto, Tampere

Horelli, Liisa & Haikkola, Lotta & Sotkasiira, Tiina (2007). Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet s.217 - 242. Hakapaino Oy, Helsinki.

International Association for Community Development: Participatory Photography as a Tool for Community Development.
<http://www.iacdglobal.org/blog/participatory-photography-tool-community-development>
 (Viitattu 2.11.2015)

Jäppinen, Maija (2015) Väkivaltatyön käytännöt, sukupuoli ja toimijuus – etnografinen tutkimus lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden auttamistyöstä Venäjällä. Akateeminen väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2015:3. Helsinki.

Kuntalaki 17.3.1995/365 (Finlex)

Laakso, Riitta (2009) Arjen rutiinit ja yllätykset – etnografia lastenkotityöstä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes print. Tampere

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015. Opetus- kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6

Nikodin, Joanna & Kokkonen Annukka & Viberg, Katja (2013). Yhteinen käsitys – kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen sanasto ja käytännöt. K-Print Oy, Tallinna.
http://www.yhteinenkasitys.fi/sites/prod.yhteinenkasitys.fi/files/yhteinen_kasitys_web.pdf

(Viitattu 22.9.2015)

Nuorisolaki 27.1.2006/72 (Finlex)

Participatory Photography Project Guide (2010)

<http://activelivingbydesign.org/wpcontent/uploads/2014/11/MultanomahCoParticipatoryPhotoGuide-2010.pdf>

(Viitattu 12.10.2015)

Pettersson, Alisa (2011). Näennäisosallistumista vai todellista vaikuttamista? Osallistava muutosjohtamisen prosessi kunnallisessa yhteistoimintaneuvottelussa. Pro gradu – tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto

PhotoVoice: The PhotoVoice manual (2014) A Guide to designing and running participatory photography projects. Verkkojulkaisu.

https://photovoice.org/wp-content/uploads/2014/09/PV_Manual.pdf

(Viitattu 2.11.2015)

Pyry, Noora (2012). Nuorten osallisuus tutkimuksessa. Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyrittäjiä. Nuorisotutkimus 1/2012 s. 35 - 53. Helsinki

https://www.academia.edu/7745776/Nuorten_osallisuus_tutkimuksessa_menelm%C3%A4llisi%C3%A4_kysymyksi%C3%A4_ja_vastausyritt%C3%A4

(Viitattu. 23.9.2015)

Pyry, Noora (2013). Valokuvaaminen moniaistillisena osallistumisena. Versus 2013. s.1-3. Artikkelijulkaisu. B1 kirjoitus tieteellisessä aikakauslehdessä

Ruutibudjetti. Helsingin kaupunki. Verkkosivu.

<http://ruutibudjetti.munstadi.fi/>

(Viitattu 2.11.2015)

Saraste, Leena (2010) Valokuva. Muisto – viesti – taide. Musta Taide, Helsinki.

Savolainen, Miina (2008) Maailman ihanin tyttö. Blink Entertainment Oy, Helsinki.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Seppälä, Sami (2015) Kriittisen pedagogin manifesti.

<http://www.kriittisetpedagogit.fi/?p=75>

(Viitattu 1.10.2015)

Tieteen termipankki. Kielitiede:intersubjektiivisuus.

<http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:intersubjektiivisuus>

(Viitattu 12.11.2015)

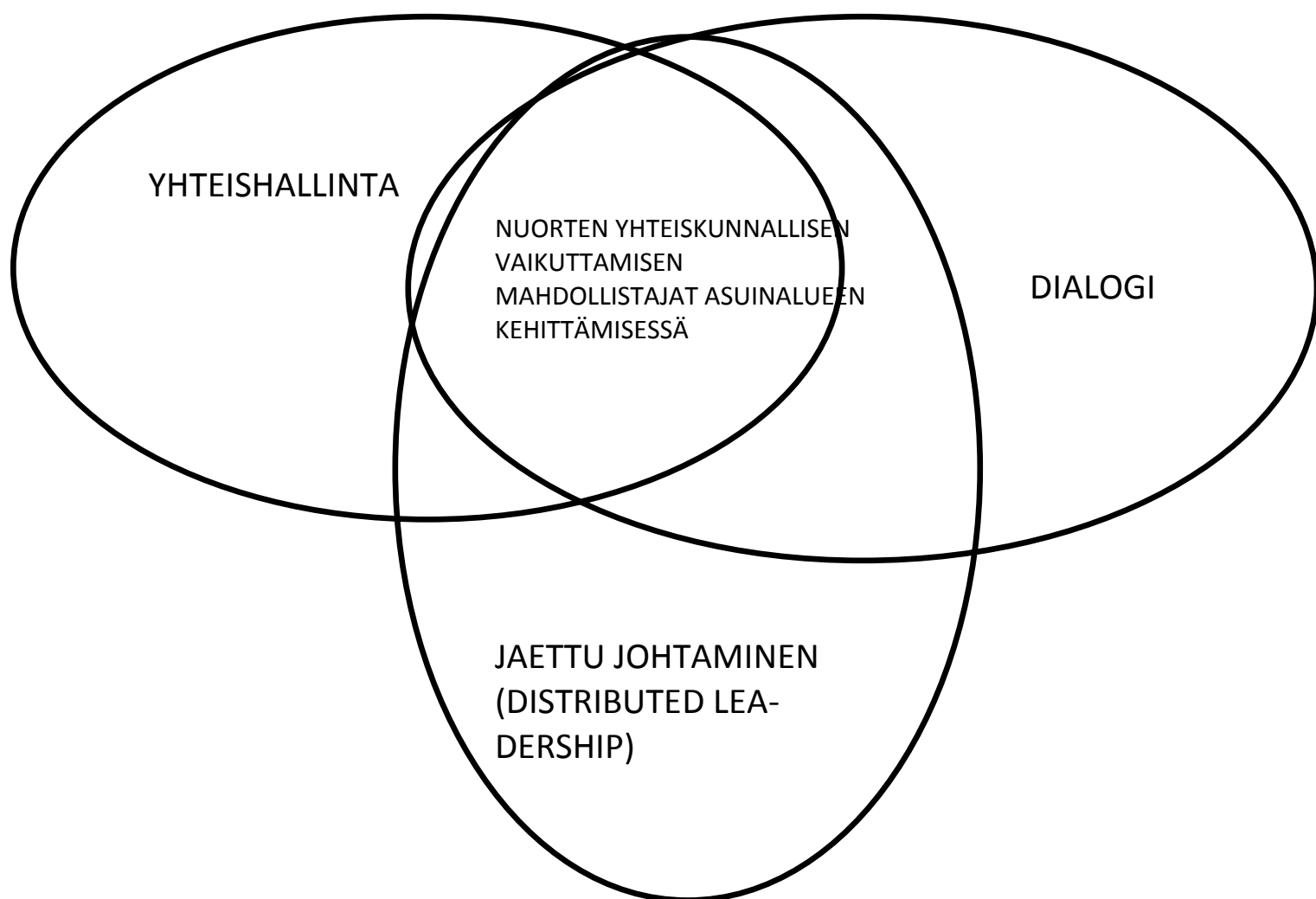
Vesikansa, Sari (2007) Demokratiaperiaatteen soveltaminen lasten ja nuorten kanssa toimittaessa. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. s.191 – 216. Hakapaino Oy, Helsinki.

Wallin, Sirkku & Jarenko, Karoliina (2010) Osallistumisesta yhteishallintaan.
<http://www.mahdollista.fi/2010/09/28/osallistumisesta-yhteishallintaan/>
(Viitattu 1.10.2015)

Wang, Caroline & Mary Ann Burris (1997) Photovoice: Concept, Methodology,
and Use for Participatory Need Assessment. 24:369 Sage publications.
<http://heb.sagepub.com/content/24/3/369>
(Viitattu 13.10.2015)

LIITTEET

LIITE 1: "Nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollistajat asuinalueen kehittämisessä"

LIITE 2:

Nuorten antama palaute valokuvamenetelmästä.

